

Anežka Filipová

Anticipační *it* v předmětu

Anticipatory *it* objects

Posudek diplomové práce

Ve své diplomové práci zkoumala Anežka Filipová konstrukce, kde je předmět monotranzitivního slovesa vyjádřen anticipačním *it* předjímajícím vedlejší obsahovou větou. Zatímco užití anticipačního *it* v postavení podmětu (s podmětovou vedlejší větou v extrapozici) je v literatuře dobře popsáno, objektovému *it* je věnováno poměrně málo pozornosti. Souvisí to zřejmě také s nižší frekvencí výskytu těchto konstrukcí. Proto byl jako zdroj excerptce zvolen Britský Národní korpus (*BNC*). Ukázalo se ale, že původní projekt – detailní popis 200 dokladů konstrukcí s anticipačním *it* v předmětu (tj. prvních 200 vět v randomizovaném vzorku) – odhalil pouze vysokou míru zastoupení idiomatičtějších konstrukcí založených na slovesech *have*, *take* a *see to*. Věty s těmito třemi slovesy tvořily celkem 95,5 procent sledovaného vzorku. Aby mohly být prozkoumány vlastnosti dalších monotranzitivních sloves, které se s anticipačním *it* vyskytují, a dalších podmínek, které vedou k užití této konstrukce, musela autorka excerptce podstatně rozšířit. Rozhodla se zahrnout do ní nejen obsahové věty uvozené *that*, ale i věty s *when*, *if* a *whether*, a vyhledat všechna slovesa, která se ve zkoumané konstrukci v *BNC* vyskytují. Výsledkem této rozšířené excerptce bylo 422 souvětí s 34 různými slovesy, která se vyskytla v konstrukci „*V it that*“, 244 souvětí s 23 typy sloves v konstrukci „*V it when*“ a 170 souvětí s 21 různými slovesy v konstrukci „*V it if/whether*“. Kvůli tomuto rozšíření bylo třeba změnit částečně i metodologii – od srovnání konstrukcí s anticipačním *it* a bez něj se zájem autorky přesunul k popisu souvětí s anticipačním *it* a klasifikaci řídicích sloves.

Každému typu komplementace je v práci věnována jedna podkapitola (4.2.1. – 4.2.3.), kde si autorka všimá zastoupení přímých a předložkových předmětů a některých společných rysů sledovaných souvětí. Zjistila, že *it* anticipující větu uvozenou *that* se často užívá tam, kde je řídicí sloveso modifikováno modálním slovesem. Stejnou tendenci pozorovala i u konstrukce „*like it if*“. Slovesa *like*, *hate* a *believe* (obvykle *couldn't / could hardly believe*) ve spojení s anticipačním *it* a větou uvozenou *when* se typicky užívají v první osobě singuláru indikativu přezenta.

Některá slovesa se objevila s předmětem realizovaným různými typy vedlejší věty obsahové, a tak celkový počet různých monotranzitivních sloves v konstrukci s anticipačním *it* dosáhl 61. Autorka popsala a klasifikovala tato řídicí slovesa ze sémantického hlediska a ukázala jasně, že s anticipačním *it* se vyskytují zejména slovesa ze tříd, které označuje jako „private verbs“ (např. *believe*, *understand*, *doubt*; sem spadají hlavně konstrukce s obsahovými větami uvozenými *that*) a „emotive verbs“ (např. *like*, *hate*, *love*; v této skupině jsou zastoupena hlavně slovesa s předmětem realizovaným větou s *when/if/whether*). Ostatní skupiny sloves jsou početně méně zastoupeny, obsahují méně typů sloves a dominují jim ustálená spojení se slovesy *have*, *see to*, *help*.

Samostatná podkapitola je věnována slovesům, která se vyskytují s různými typy vedlejší obsahové věty anticipované *it*. Detailní rozbor souvětí s těmito slovesy potvrdil zjištění prezentovaná v předchozích kapitolách. Byl zkoumán také čas ve větě závislé (převládá přezens; jen po slovese *believe* bývá ve větě uvozené *when* obvykle minulý čas) a podměty věty řídicí a závislé (převaha osobních podmětů). Ze skupiny sloves s komplementací větou uvozenou *if/whether* se vyčleňuje *appreciate* s diskursní funkcí návrhu, doporučení nebo žádosti v souvětích s *would* ve větě hlavní a obvykle i ve větě závislé.

Závěrečná kapitola (4.6) ukazuje možnosti a úskalí porovnání výskytů téhož slovesa s větným předmětem s anticipačním *it* a bez něj. Metodologii tohoto srovnání by ale bylo třeba ještě domyslet.

Na diplomové práci Anežky Filipové oceňuji hlavně následující:

- autorka pečlivě shromáždila velký vzorek (836 dokladů, 61 typů sloves, 3 typy obsahových vět) souvětí obsahujících anticipační *it* v předmětu;
- projevilo se poměrně vysoké zastoupení idiomatických konstrukcí různého rozsahu v tomto vzorku (např. *rumour / legend / tradition / myth / gossip has it that*);
- sémantická charakteristika řídicích sloves ukázala, že konstrukce s anticipačním *it* v předmětu není jen koligační preferencí jednotlivých sloves, ale existuje souvislost mezi sémantickou třídou řídicího slovesa a tendencí vyskytovat se v této konstrukci;
- potvrdilo se, že *it* anticipující vedlejší obsahovou větu se typicky používá tehdy, je-li předmětem věty hlavní první osoba singuláru – jedná se tedy o situace, kde mluvčí sděluje své pocity, postoje a hodnocení (tedy skutečnosti, které jsou mu známy nebo které sdílí s posluchačem).

Ačkoli se nepodařilo dokončit vše, co chtěla práce původně prozkoumat, a někdy nezbylo dost času na interpretaci kvantitativních výsledků, dospěla autorka k zajímavým závěrům a ukázala, kudy by se mohli vydat její pokračovatelé.

Závěr

Vzhledem k výše uvedeným závěrům doporučuji diplomovou práci k obhajobě a předběžně ji hodnotím jako velmi dobrou.